

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 11 (54)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2015

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 11 (54). — Рівне: РДГУ, 2015. — 248 с.

Збірник наукових праць містить статті за матеріалами першої регіональної науково-практичної конференції «Оптимізація процесу навчання іноземних мов у закладах освіти гуманітарного та технічного напрямів», організованої Рівненським державним гуманітарним університетом і Національним університетом «Острозька академія» 22 квітня 2015 року, та інші статті із загальноосвітніх проблем формування особистості, використання особистісно-зорієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних й інших інноваційних освітніх технологій, історичного досвіду навчання та виховання у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 24.04.2015 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 10 — 3.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

N.I. GAEVA. TYPOLOGY OF EXERCISES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGES

The summary. The article reveals the essence of the concept of "typology" in relation to the classification of exercises for learning foreign languages. The proposed typology can be the basis for the construction of the systems of exercises to teach all aspects of the language and speech activities.

Key words: exercise, exercise typology, system of exercises.

Одержано редакцією 20.03.2015 р.

УДК: 373. 5. 017. 4

Р.Л. СОЙЧУК

ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ В УЧНІВСЬКІЙ МОЛОДІ

Резюме. У статті розкрито доцільність дослідження проблеми виховання національного самоствердження в учнівській молоді. Проаналізовано основні підходи до організації сучасного українського національного виховання. Обґрунтовано систему виховання національного самоствердження в учнівській молоді в позаурочній діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: національне самоствердження, учнівська молодь, система виховання, національне виховання, системний підхід, компоненти.

Постановка проблеми. Розбудова українством громадянського суспільства та водночас відстоювання права свого існування як держави-нації в умовах зовнішньополітичної, соціально-економічної кризи потребує проведення кардинальних змін, реформування в різних сферах життєдіяльності суспільства. Буремні виклики сьогодення також поставили і перед системою освіти нові завдання у справі виховання підростаючого покоління, зокрема створення цілісної національної системи виховання молоді, що зорієнтована на формування самодостатньої особистості, громадянина, здатного компетентно сприяти розбудові України як правової демократичної держави-нації та солідарно відстоювати її незалежність, цілісність і суверенітет. Саме у вихованні національного самоствердження в учнівській молоді вбачаються шляхи вирішення актуальних питань сьогодення, що водночас є запорукою подальшого сталого розвитку і ствердження української нації. Оскільки через національне самоствердження кожної особистості як частинки нації, власне, сама нація рухається до самовдосконалення, оскільки у зворотному випадку напрям руху означає її занепад і деградацію. Національне самоствердження учнівської молоді слід розглядати як інтегративну властивість особистості, що виявляється у сформованості позитивної національної ідентичності, виборі своєї активної соціальної і громадянської позиції в суспільстві, що характеризується відповідальністю перед своєю нацією, готовністю відстоювати й захищати її національні інтереси. Національне самоствердження пов'язане з мобілізацією всього свого інтелектуально-духовного потенціалу особистості для досягнення успіху в інтересах українського народу та утвердження цінності української нації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчує актуальність проблеми виховання національного самоствердження в учнівській молоді, зокрема її окремі аспекти висвітлено у психолого-педагогічних дослідженнях учених І. Беха, М. Боришевського, О. Вишневого, Т. Дем'янюк та ін.; системний підхід у вихованні та навчанні розкрито у наукових працях Н. Кузьміної, І. Лернера, М. Скаткіна та ін.; обґрунтовано системи виховання школярів у дослідженнях В. Караковського, М. Красовицького та ін.

Мета статті: розглянути особливості сучасного українського національного виховання та обґрунтувати систему виховання національного самоствердження в учнівській молоді в позаурочній діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Головним завданням сучасного українського виховання є сприяти становленню в молоді державницького світогляду і громадянського патріотизму. Оскільки в основі виховання всіх народів є природна потреба у самозбереженні, самовдосконаленні й самостверженні, власне, через розбудову своєї держави, то будь-яке виховання завжди має бути національним, тобто глибоко пройняте національним духом, великою любов'ю до рідної землі.

Виховання за своїм змістом за нових глобалізаційних викликів повинно бути сучасним, відповідати соціально-економічним і політичним вимогам та державному устрою суспільства. Власне, сучасне виховання – це "не нав'язування, не передача соціального досвіду, а керування соціалізацією на засадах гармонізації відносин та організація вільного часу", що слід здійснювати відповідно до вимог суспільства з оновлення змісту та шляхів національного виховання [5, 78].

Сучасне українське національне виховання, на думку О. Вишневого, наразі проходить етап початку свого становлення, його зміст і характер методів визначаються історичними умовами і потребами рідного народу [3, 145]. Щодо проблеми національного виховання Н. Пастушенко зазначає, що це "спеціально організований і цілеспрямований вплив на молодь з метою передачі знань про національні цінності і здобутки, щоб сформувати уявлення про українську націю, до якої належить; плекання у підростаючого покоління почуття любові й гордості за духовні і матеріальні цінності, здобутки своєї нації; вироблення волі і характеру для захисту духовних і матеріальних здобутків та інтересів нації і Батьківщини" [6, 71]. В Українському педагогічному словнику С. Гончаренка подано таке трактування поняття "національне виховання": "історично зумовлена і створена самим народом сукупність ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм

соціальної практики, спрямованих на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, у процесі якої засвоюється духовна і матеріальна культура нації, формується національна свідомість і досягається духовна єдність поколінь” [4, 229]. Плеяда науковців І. Бех, М. Боришевський, О. Вишневський, І. Зязюн та ін. зазначають, що означений феномен полягає у перетворювальній діяльності вихователя, спрямованій на формування свідомості, світогляду, ціннісних орієнтацій, знань і способів діяльності особистості, що забезпечує її самовдосконалення. Таким чином наповнюючи зміст виховання вічними, високими ідеалами, які б задовольняли як потреби особистості, так і запити суспільства та інтереси держави-нації.

Так, М. Боришевський, досліджуючи проблему розвитку особистості у процесі виховання, дійшов висновку, що виховання – це цілеспрямований процес і система спеціальних впливів з метою забезпечення успішного засвоєння особистістю норм і вимог суспільства і поступового перетворення їх на внутрішні регулятори поведінки. Такий процес є регулятивним з боку вихователя, від якого повною мірою залежить організація виховних впливів (вимог і їх форм, що ставляться до особистості щодо організації її діяльності, спілкування), спрямованих на активізацію внутрішніх можливостей особистості. У процесі складної взаємодії вихователя і вихованця відбувається “поступове підвищення активності дитини, перетворення її на суб’єкта власної діяльності та поведінки” [2]. Інтеріоризація контролю вихователя за поведінкою вихованця в самоконтроль та функціональність особистості до самовдосконалення свідчить про досягнення відповідного рівня розвитку особистості, тобто про здатність особистості самостійно керувати власною активністю. У цьому процесі важливу роль відіграють особливості виховних впливів і внутрішнє їх прийняття особистістю, що також залежить від сформованості її внутрішнього світу, її індивідуальності (інтереси, потреби, ідеали тощо). Потреба у спілкуванні як суттєвому джерелі активності особистості задовольняється тією мірою, як вона усвідомлює себе і ставиться до себе, тобто оцінює власні можливості та своє місце серед інших, та відповідно задовольняє домагання, що свідчить про її самосвідомість [2].

Процес виховання – взаємопов’язані виховні ситуації (виховні справи), що розвиваються, і кожна наступна вибудовується з урахуванням результату попередніх. У такому випадку процес виховання постає як система, що розвивається, зі структурним елементом – виховною ситуацією (виховною справою). За такого бачення відбувається розвиток вихованців, виховної діяльності, вихователя та його взаємодії з вихованцями; цілісного об’єкта як системи, що значно більше чим сукупність компонентів, елементів певної частини. Щодо виховних ситуацій науковець І. Бех зазначає, що вони “створюються в межах особистісно орієнтованого виховання, мають забезпечити розвиток свідомості такого рівня, який спонукав би ... до самопізнання й самоактивності, щоб вона могла стати творцем власного духовно багатого життя”, тобто необхідно вибудовувати такі ситуації, за яких стосунки вихователя з вихованцем засновані на повазі до гідності й безперечному праві учня бути особистістю [1, 35].

Реалізація системного підходу в нашому дослідженні передбачає комплексність і цілісність формування національного самоствердження в учнівській молоді у позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів, визначення механізмів означеного феномену та встановлення різноманітних зв’язків. Ми розглядаємо позаурочну діяльність як організовані й цілеспрямовані заняття, які проводяться у вільний від навчального процесу час педагогічним колективом, органами учнівського самоврядування з метою поглиблення знань, умінь і навичок, розвитку самостійності та індивідуальних здібностей вихованців й задоволення їхніх інтересів. Таке бачення проблеми надає можливість синтезувати процес виховання національного самоствердження учнівської молоді у відповідну теоретичну концепцію. Системний підхід передбачає розробку методів дослідження й конструювання складних за організацією об’єктів як систем та спрямований на розкриття цілісності педагогічних об’єктів, виявлення в них різноманітних типів зв’язків та зведення їх у єдину теоретичну картину [4, 305]. Основними положеннями у системному дослідженні науковцями визначаються комплекс ознак та їх опис, які виступають як критерії дієвості системи. Згідно із твердженням Н. Кузьміної, педагогічна система інтегрує в собі такі провідні структурно-функціональні компоненти: педагогічну мету; навчальну інформацію; наукову інформацію; засоби педагогічної діяльності; педагогів [7, 57].

Система виховання національного самоствердження учнівської молоді в позаурочній діяльності має у своїй структурі такі взаємопов’язані компоненти:

1. Мотиваційно-ціннісний компонент. Цей компонент є функціональним ядром системи, її провідною детермінантою, що підпорядкована головній меті й завданням виховання національного самоствердження учнівської молоді та визначає характер виховання, провідні принципи організації педагогічної діяльності й передбачає:

- оволодіння вихованцями знаннями про національне самоствердження особистості;
- усвідомлення значущості різних видів діяльності для самопізнання, самовдосконалення і самоствердження особистості, виховання в собі рис громадянина незалежної, демократичної Української держави-нації;
- формування прагнення до національного самоствердження як пріоритетного ціннісного орієнтуру та життєвої позиції задля відстоювання й захисту національних інтересів і подальшого розвитку й становлення держави-нації;
- формування спрямованості мотивації діяльності особистості на досягнення успіху. Почуття успіху варто розглядати як цінність, що має стати “ядерним структурним компонентом образу “Я” особистості”. Гармонійне опанування особистістю різних сфер особистісного прояву надає можливість визначати це позитивне почуття як цінність “Я”, відчуття власної особистості, власної цінності. Науковці виділяють такі

сфери досягнення результатів особистості у процесі її самоактуалізації та самоствердження: морально-духовну, соціально-комунікативну, пізнавально-трудова, художньо-естетичну, тілесно-фізичну [1, 645]. А вже доведено, що успіх у діяльності залежить не лише від здібностей особистості, а й від її цілеспрямованості, наполегливості у прагненні досягти визначеного позитивного результату діяльності, що стимулює її до підвищення працездатності та мобілізації всього внутрішнього потенціалу;

- організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що передбачає створення соціокультурного середовища для повноцінного інтелектуально-духовного розвитку особистості як суб'єкта активної діяльності, самотворення та самоствердження і сприяє прояву вихованцями своєї соціальної і громадянської позицій, культури міжнародного спілкування та особистісного самоствердження в учнівському колективі, серед ровесників, соціальному середовищі;
- створення оптимальних умов для ефективної взаємодії всіх суб'єктів виховного процесу "вихователь-вихованець-колектив-батьки-інституції громадянського суспільства" шляхом налагодження партнерських стосунків між ними, що сприяє формуванню національного самоствердження в учнівській молоді.

Учитель створює демократичний виховний простір, який забезпечує його діяльність із вихованцем та викликає в учня прагнення до мобілізації всього інтелектуально-духовного потенціалу для досягнення успіху в інтересах української нації та формує позитивний емоційно-почуттєвий світ особистості. Таким чином, можна стверджувати про цілеспрямований комплексний розвиток когнітивної, емоційно-ціннісної, практичної сфер національного самоствердження особистості.

2. Змістовий компонент системи виховання національного самоствердження учнівської молоді подано в інтегрованому взаємозв'язку і взаємозалежності таких компонентів: когнітивний – включає знання, необхідні для формування національного самоствердження особистості, усвідомлення цінності особистості й української нації зокрема та потреби самоствердження; емоційно-ціннісний – характеризується почуттями, переживаннями особистості у своєму ставленні до національних цінностей, до різних сторін і явищ життя нації, з якою вихованець себе ідентифікує, та сформованістю мотивації на мобілізацію всього свого інтелектуально-духовного потенціалу особистості для досягнення успіху в інтересах українського народу; практичний – відображає сукупність здатностей особистості до практичної діяльності в різних сферах життєдіяльності відповідно до національних інтересів держави-нації.

Означені компоненти відповідно передбачають інформаційно-прогностичну, мотиваційну, діяльнісно-результативну функції. Інформаційно-прогностична функція передбачає ґрунтовне знання ознак і чинників становлення держави-нації, з якою особистість себе ідентифікує, розуміння сучасного становища держави і нації та усвідомлення особистісної причетності до долі свого народу й необхідності власної змобілізованості в активній діяльності й впливу на явища і процеси теперішнього і майбутнього національного буття задля відстоювання незалежності соборності правової демократичної держави-нації. Мотиваційна функція акцентуалізує ціннісні орієнтації, активізує мотиваційну сферу та є підґрунтям прояву національного самоствердження особистості в учнівському, соціальному середовищі. Діяльнісно-результативна функція передбачає цілеспрямовану діяльність вихователя на актуалізацію знань, прагнень, життєвого досвіду вихованців здійснювати свою активно творчу діяльність компетентно, солідарно задля досягнення успіху, керуючись суспільно-значущими соціальними і морально-духовними цінностями в інтересах держави-нації. Це у свою чергу надає можливість отримати результати педагогічної діяльності та здійснити їх оцінку щодо ефективності реалізації виховних завдань національного самоствердження учнівської молоді. Означені функції взаємопов'язані та слугують підґрунтям виховання національного самоствердження учнівської молоді.

3. Технологічний компонент сприяє гармонійній взаємодії всіх суб'єктів виховання національного самоствердження в учнівській молоді та передбачає моделювання організаційно-функціональної системи процесу виховання, зокрема технологічне забезпечення (інтерактивні форми, методи, засоби), а також визначає провідні принципи та педагогічні умови. Структурними елементами системи виховання національного самоствердження учнівської молоді є: організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що передбачає створення умов для повноцінного інтелектуально-духовного розвитку особистості як суб'єкта активної діяльності, самотворення та самоствердження, усвідомлення сутності й змісту національного самоствердження особистості як особистісної цінності, збагачення досвідом культури міжнародного спілкування; налагодження методичної роботи з учителями з метою підвищення їхньої компетентності у справі виховання національного самоствердження в учнівській молоді; організація роботи з батьками задля поліпшення їх здатності до формування суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дітьми в сім'ї, що передбачає відповідні форми й методи реалізації; встановлення партнерських стосунків з іншими суб'єктами виховного процесу, зокрема з інституціями громадянського суспільства, що надає можливість повноцінного виховання національного самоствердження особистості та реалізації провідних виховних завдань.

Виховання національного самоствердження базується на принципах особистісно орієнтованого підходу, педагогіки співпраці, цілеспрямованого створення ситуації переживання почуття успіху та радості за його досягнення як за себе, так і за іншого; міжособистісного спілкування; кооперативної взаємодії вихованців; застосування емпатії, рефлексії; використання здобутків педагогічної теорії і практики національної системи виховання у гармонійному поєднанні із сучасними інтерактивними формами, методами й засобами виховання у практичній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

Ефективність дієвості технологічного компонента обумовлена доцільними педагогічними умовами: створення демократичного виховного простору як емоційно-психологічного осередку душевного комфорту для

кожного вихованця в загальноосвітньому навчальному закладі, що сприяє формуванню найвагоміших громадянських рис особистості, викликає в учня прагнення до мобілізації всього інтелектуально-духовного потенціалу для досягнення успіху в інтересах української нації та формує у нього позитивні емоції, прагнення, почуття; формування емоційно-ціннісного ставлення вихованців до національного самоствердження особистості як особистісної цінності; організація роботи органів учнівського самоврядування, що надає можливість кожній особистості самоствердитися та зайняти активну громадянську позицію; організація пізнавальної, особистісно значущої соціально-ціннісної діяльності, яка сприяє самопізнанню себе як особистості та усвідомленню себе як частинки української нації та шляхів, можливостей, засобів і сфер життєдіяльності задля національного самоствердження учнівської молоді; використання інноваційних виховних технологій у процесі виховання національного самоствердження особистості; систематичний моніторинг рівнів вихованості національного самоствердження в учнівській молоді; створення дієвих моделей взаємодії суб'єктів виховного процесу “вихователь-вихованець-колектив-батьки-інституції громадянського суспільства”; програмно-методичне забезпечення виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі.

4. Результативний компонент системи виховання національного самоствердження учнівської молоді визначає ефективність інноваційної діяльності педагогічного колективу школи щодо досягнення виховних цілей і завдань та відображає якісний і кількісний стан функціонування системи виховання. З метою поліпшення функціонування системи виховання необхідно здійснювати цілеспрямоване коректне управління процесом з урахуванням мети, завдань та потреб загальноосвітнього навчального закладу і тих глобалізаційних процесів, суспільних змін у державі в умовах сьогодення, а також надавати свободу вибору вихованцям видів і форм діяльності в позаурочний час, що сприяє усвідомленню особистої відповідальності життєтворення та передбачає самоствердження і творчу самореалізацію кожного як громадянина Української держави-нації. Кінцевий результат передбачає сформованість національного самоствердження в учнівській молоді.

Висновки. Таким чином, ми дійшли висновку, що трансформаційні зміни в різних сферах життєдіяльності українського суспільства актуалізували проблему виховання громадянина Української держави-нації. Ми поділяємо думку, що у вирішенні актуальних питань виховання підростаючого покоління є доцільним створення цілісної національної системи виховання молоді, зокрема обґрунтування системи виховання національного самоствердження в учнівській молоді в позаурочній діяльності загальноосвітнього навчального закладу. З огляду на зазначене, ми стисло, в межах обсягу статті, визначили основні компоненти системи виховання національного самоствердження в учнівській молоді, що побудовані за концентричним принципом і передбачають змістове розширення і їх поглиблення задля забезпечення ефективності функціонування зазначеної цілісної системи. Варто зазначити, що поданий матеріал не вичерпує усієї проблеми та потребує подальшого поглибленого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості: підручник / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Боришевський М.Й. Дорога до себе. Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія / М.Й. Боришевський. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник / О. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2006. – 326 с.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – С. 305.
5. Левківський М.В. Соціальне зростання старшокласників у контексті соціалізації / М.В. Левківський // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: збірник наук. праць. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Я.Франка, 2005. – 398 с.
6. Пастушенко Н. Національно-патріотичне виховання в сучасній школі: міф чи реальність? / Н. Пастушенко; упорядники: О. Гентош, І. Кравчук, С. Стельмашук // 10 років школи громадянства: збірник наукових статей Львівської обласної організації Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Григорія Ващенка. – Львів: ТзОВ Кольорове небо, 2005. – 71 с.
7. Кузьміна Н.В. Психологическая структура деятельности учителя: тексты лекций / Н.В. Кузьміна, Н.В. Кухарев. – Гомель, 1976. – 277 с.

Р.Л. СОЙЧУК. ОБОСНОВАНИЕ СИСТЕМЫ ВОСПИТАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОУТВЕРЖДЕНИЯ В УЧЕНИЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Резюме. В статье раскрыта целесообразность исследования проблемы воспитания национального самоутверждения в ученической молодежи. Проанализированы основные подходы к организации современного украинского национального воспитания. Обоснована система воспитания национального самоутверждения в ученической молодежи во внеурочной деятельности общеобразовательного учебного заведения.

Ключевые слова: национальное самоутверждение, ученическая молодежь, система воспитания, национальное воспитание, системный подход, компоненты.

R.L. SOYCHUK. THE SUBSTANTIATION OF EDUCATION SYSTEM OF NATIONAL SELF-ASSERTION IN SCHOOL-AGED CHILDREN

The summary. In the article the expediency of studying a problem of national students' self-assertion education is revealed. The main approaches to the content of modern Ukrainian national education that includes eternal. The

system of national self-assertion education in school youth in extracurricular work of general educational institutions is substantiated.

Key words: *national self-assertion, school-aged children, system of education, national education, approaches of system, components.*

Одержано редакцією 06.03.2015 р.

УДК: 378. 016: 502

Л.А. БІСОВЕЦЬКА

КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Резюме. *Зазначено, що використання комп'ютерних ігор дозволяє прискорити процес навчання дітей дошкільного віку англійської мови й закріпити отримані знання.*

Ключові слова: *комп'ютерні ігри, англійська мова, мотивація, діти дошкільного віку.*

Постановка проблеми. Сьогодні вже важко уявити собі наше життя без комп'ютера. Можливості його використання безмежні, неоціненна його допомога у всіх галузях науки, економіки, побуті. Комп'ютер увійшов у наш дім, став засобом інформації, комунікації, розваг.

У дошкільному дитинстві відбувається становлення особистості дитини, закладаються основи знань, понять, уявлень. Дитина ще змалку оточена великою кількістю інформації, комп'ютерними технологіями, які впливають на сприйняття нею оточуючого світу. В покращенні організації навчально-виховної роботи з дошкільниками та підвищенні її якості велику допомогу педагогам можуть надати комп'ютерні технології, зокрема важливим є питання застосування комп'ютерних ігор під час викладання іноземної мови дошкільникам. Засвоєння іноземної мови дітьми повинно відбуватись під час безпосереднього спілкування в ігровій формі, а використання комп'ютерних ігор дозволяє прискорити цей процес й закріпити отримані знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях О. Безпалько, А. Нісімчук, І. Підласий, О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська. Вивченням ефективності використання мультимедійних засобів у навчанні дошкільників займаються вітчизняні та зарубіжні науковці С. Новосьолова, Ю. Горвиць, К. Зворигіна, Н. Кириченко, О. Кореганова, Л. Марголіс, В. Моторін та інші. Серед останніх праць слід назвати такі, як-от: Т. Богатирьова «Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів засобами комп'ютерної техніки (на матеріалі викладання англійської мови)», К. Клопотова «Комп'ютерні ігри в житті сучасних дошкільників», Г. Лаврентьєва «Комп'ютер навчає, розвиває, розважає», А. Мальцева «Розвиток інтелектуального потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобами англійської мови», А. Онищенко «Використання мультимедійних засобів у навчанні дошкільників англійської мови», Т. Павлюк «Основні причини впровадження навчальних комп'ютерних ігор в практику дошкільних навчальних закладів», О. Федорук «Використання інтелектуальних комп'ютерних ігор у вивченні мови».

Формування цілей статті. Метою нашої розвідки є аналіз можливостей комп'ютерних ігор як засобу підвищення мотивації у навчанні англійської мови дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Бурхливий розвиток засобів інформатизації відкриває нові можливості для застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі не лише середньої школи та вищих навчальних закладів, але й в дошкільних установах. Завдяки їм педагог отримує додаткові можливості для підтримки і спрямування розвитку особистості дитини, організації їхньої спільної роботи.

Навчання дошкільників іноземної мови не є обов'язковим компонентом дошкільної освіти, але воно передбачено як варіативна частина змісту освітньої роботи з дітьми. Це знайшло відображення і в новій редакції Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція, 2012 рік). Запорукою успішного оволодіння дошкільниками іноземною мовою є врахування в освітній роботі з ними анатомо-фізіологічних і психічних особливостей дітей. Без цього неможливо правильно визначити строк початку навчання, обрати найбільш раціональні форми, методи, прийоми, засоби навчання, дозувати матеріал.

Зокрема, мовленнєвий апарат дошкільників відрізняється особливою гнучкістю, тому діти легко наслідують звуки й звукосполучення рідної та нерідної мови. Правильна вимова у подальшому закріплюється та зберігається на все життя. Малюки вкрай чутливі до вимови, адже особливо сприйнятливі до фонетики (звуковимови) та інтонації мовлення. Почуті мовленнєві зразки зберігаються в їхній пам'яті у вигляді звукових комплексів, які діти потім пригадують в певних ситуаціях. При цьому іншомовні мовленнєві зразки сприймаються дошкільниками відокремлено від звукових комплексів рідної мови. Діти не плутають і не змішують рідну мову з іншою й завжди усвідомлюють, якою мовою розмовляють.

Навчання іноземної мови у дошкільному закладі є системою спеціально організованої педагогом діяльності дітей, що спирається на інтерес та активність дошкільників, сприяє розвитку їхньої особистості, реалізації індивідуального досвіду кожного з них та вияву якостей, необхідних для успішного засвоєння мінімізованого обсягу знань та вмій. Серед основних видів мотивації оволодіння іноземною мовою розрізняють зовнішню і внутрішню мотивації. Зовнішня мотивація знаходиться під впливом потреб суспільства і має два підвиди: широку соціальну і вузьку особисту мотивації. Внутрішня мотивація зумовлена характером самої діяльності і її основним підвидом вважається мотивація успішності. Як зовнішня, так і внутрішня

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Безкоровайна О.В. Формування міжкультурної толерантності студентів-філологів у контексті аксіологічної парадигми.	4
Сяська Н.В. Особливості засвоєння англійської лексики постичного жанру майбутніми учителями-філологами.	7
Тадесва М.І., Левицька В.А. Вплив реформаторських процесів у сфері мовної освіти старшокласників Польщі на удосконалення мовної освіти в Україні.	10
Тадесва М.І., Купчик Л.Є. Удосконалення змісту сучасної шкільної іншомовної освіти в Австрії.	14
Середюк Л.А. Про підготовку студентів-філологів мовних спеціальностей в умовах запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання іноземної мови.	18
Панов С.Ф. Розвиток інформативної компетенції за допомогою інформаційних технологій у технічних перекладачів морської галузі.	21
Журба К.О. Виховання смисложиттєвих цінностей в учнів основної і старшої школи у психологічному дискурсі.	24
Годунко Л.В. Сучасні досягнення у формуванні змісту підготовки вчителя іноземних мов для початкової школи у європейських країнах.	27
Павлович Ю.П. Основні підходи до формування змісту навчання іноземних мов у початкових школах Словацької Республіки.	31
Денісєва О.І. Чинники модернізації змісту середньої гуманітарної освіти Австрії.	35
Петренко С.В. Навчальний потенціал мультимедійного програмного забезпечення у викладанні іноземної мови.	37
Гронь Л.В. Відбір текстового матеріалу для розвитку іншомовних експресивних умінь студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів.	41
Гасва Н.І. Типологія вправ для навчання іноземних мов.	44
Сойчук Р.Л. Обґрунтування системи виховання національного самоствердження в учнівської молоді.	46
Бісовецька Л.А. Комп'ютерні ігри як засіб підвищення мотивації у навчанні англійській мові дітей дошкільного віку.	50
Ціпан Т.С. Мовленнєві афоризми та їх використання у практиці англійської мови.	53
Літвінчук А.Т. Шляхи оптимізації іншомовної професійної підготовки студентів немовних вищих навчальних закладів.	56
Павлюк Г.С. Комунікативна культура як один із аспектів формування гуманістичної спрямованості молодших школярів.	60
Олесюк Л.В. Зміст формування іншомовної лексичної компетенції.	63
Ільчук М.П. Аудіювання як засіб розвитку комунікативних здібностей учнів.	66
Безкоровайна О.В., Ковальчук О.В. Використання методу асоціативних символів у процесі навчання іноземної мови на початковому ступені.	69
Безкоровайна О.В., Багнюк К.Р. Вивчення іноземної мови за допомогою сучасних інформаційних технологій (Інтернет-ресурсів) у навчально-виховній діяльності учнів старших класів.	72
Сенюк А.О. Педагогічні тести як засіб перевірки англійської граматичної компетентності в учнів основної школи.	75
Ліщук Т.С. Навчання учнів техніки читання англійською мовою у початковій школі.	78
Третякова К.В. Організація самостійної роботи студентів із використанням Internet-ресурсів як засобів диференціації, оптимізації та індивідуалізації навчання.	82
Голубєва І.В. Ідентифікація та педагогічний супровід лінгвістично обдарованих учнів – представників різних мов і культур у США.	85
Лобанова С.І., Стернічук В.Б. Оптимізація навчання іноземних мов у технічних вищих навчальних закладах шляхом впровадження методик правильного виправлення мовних помилок.	87
Перова С.В. Перекладацька компетентність у сфері професійної комунікації майбутніх фахівців немовних спеціальностей.	90
Мартинюк А.П., Губіна А.М. Організація курсу іноземної мови за професійним спрямуванням у технічному вищому навчальному закладі.	94
Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т. До питання мотивації при вивченні іноземної мови.	97
Антохова Н.І. Психолого-педагогічна технологія розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземних мов.	100
Нестеренко І.Б. Модернізація змісту підготовки вчителя іноземних мов у Польщі за умов європейської інтеграції.	105
Денисюк Л.В., Данілова Н.Р. Навчання читанню й перекладу професійно-орієнтованого тексту на заняттях англійської мови у вищих навчальних закладах.	107
Триндюк В.А. До питання іншомовної підготовки студентів технічних університетів.	110
Мазурок О.М. Смислова готовність майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності.	113

<i>Сухомлин Т.С.</i> Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього вчителя іноземної мови. 116	
<i>Бобаль Н.Р.</i> Особливості застосування текстів засобів масової інформації у формуванні соціокультурної компетентності.	118
<i>Потенко Л.О.</i> Роль інноваційних технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі.	121
<i>Фрідріх А.В.</i> Формування національних цінностей в студентів у навчально-виховному процесі.	125
<i>Горобець І.А.</i> Інформаційно-комунікаційна компетентність керівника вищого навчального закладу як важлива складова його професійної культури.	129
<i>Горчак Т.Г.</i> Визначення структурних компонентів природничої обдарованості.	132
<i>Карпенчук С.Г.</i> Ідеї Яна Амоса Коменського в контексті сучасного педагогічного інформаційного простору. ...	136
<i>Казанцева Л.І.</i> Теоретичні питання формування дитячого білінгвізму: психолінгвістичний і психолого-педагогічний аспекти.	141
<i>Галаманжук Л.Л.</i> Структурно-функціональна модель системи превентивного розвитку рухової активності дітей дошкільного віку у процесі занять з фізичної культури.	145
<i>Падалка О.І.</i> Формування педагогічних цінностей у майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі професійно-педагогічної підготовки.	153
<i>Павлюк Т.О.</i> Інноваційні засоби навчання дітей старшого дошкільного віку математики.	156
<i>Козачук М.В.</i> Адаптація дітей з особливими потребами до умов інклюзивного дошкільного закладу.	160
<i>Лаба Н.Г.</i> Врахування синдромного аналізу дефекту розвитку при побудові освітньої траєкторії дитини в умовах інклюзивного дошкільного закладу.	163
<i>Лопачук Г.П.</i> Розвиток пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку загального розвитку та з особливими потребами у процесі рукотворчої праці.	167
<i>Косарєва О.І.</i> Феноменологічні ознаки нарцисизму.	170
<i>Беленька Г.В.</i> Адаптація обдарованих дітей до умов навчання у початковій школі.	173
<i>Щербаківа Н.М.</i> Інформаційно-комп'ютерні технології у формуванні в учнів початкової школи ціннісного ставлення до власного здоров'я.	176
<i>Суботюк В.І.</i> Теорія і практика екологічної освіти молодших школярів наприкінці ХХ століття: проблеми розвитку.	180
<i>Павленко А.С.</i> Сім'я – як головний елемент соціального становлення особистості.	185
<i>Янцур М.С.</i> Професійна активізація учнів загальноосвітніх навчальних закладів.	187
<i>Грицюта О.Ф., Остапчук М.В.</i> Вплив християнських цінностей на самовизначення особистості в підлітковому віці.	194
<i>Галатюк Ю.М., Галатюк М.Ю, Галатюк Т.Ю.</i> Творча пізнавальна ситуація у контексті проектування та організації творчої навчальної діяльності.	197
<i>Сіпайло В.О.</i> Використання письмових інструкцій в процесі профільного навчання (на прикладі профілю «Швейна справа»).	200
<i>Савельєв М.Г.</i> Аналіз поняття «наступність» у контексті педагогічних категорій.	207
<i>Шутяк В.Г.</i> Про підготовку вчителя початкових класів до трудового виховання молодших школярів (огляд педагогічних досліджень з 1957 р. по 1990 р.).	209
<i>Сорочинська Т.А.</i> Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у педагогічних закладах Рівненщини (1939-1964 рр.).	213
<i>Тюска В.Б.</i> Розвиток творчого потенціалу студентів у професійно-інтелектуальних клубах.	217
<i>Федосова І.В.</i> Особливості розвитку вищої інженерно-технічної освіти в зарубіжних країнах у другій половині ХІХ ст.	221
<i>Дупак Н.В.</i> Принципи інноваційної діяльності педагога в умовах модернізації системи професійної освіти. ...	226
<i>Лісова С.В.</i> Педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів технологій до інноваційної діяльності.	229
<i>Герасименко О.А, Фециук Ю.В.</i> Методичні підходи в підготовці студентів до проектування меблів засобами графічної програми PRO 100.	233
<i>Попова А.Б.</i> Особливості орфоєпії та її роль у вихованні майбутнього артиста-вокаліста.	239
<i>Відомості про авторів.</i>	243
<i>Зміст.</i>	246